

**MPF
ACT!**

**DOSSIER
D'ACTIVITATS**

BULADÓ

DIVERSITAT · CULTURA PER LA PAU

ACCIÓ > CINEMA

BULADÓ

ECHÉ JANGA. PAÏSOS BAIXOS, 2020. SUBTITULAT EN CATALÀ.

DIRECCIÓ: ECHÉ JANGA
GUIÓ: ESTHER DUYSKER I ECHÉ JANGA
PRODUCTORA: CÒPRODUCCIÓ PAÏSOS BAIXOS-
ANTILLES NEERLANDESES; KEPLERFILM
FOTOGRAFIA: GREGG TELUSSA
MÚSICA: CHRISTIAAN VERBEEK
DURADA: 87' ANYS
A PARTIR DE 12 ANYS

SOBRE EL DIRECTOR

Janga, director de *Buladó*, és fill de mare neerlandesa i de pare curaçalenc. En una entrevista, ell explica que va néixer i créixer als Països Baixos, però que de tant en tant viatjava a l'illa de Curaçao per a retrobar-se amb alguns dels seus familiars. És per això que, en aquest sentit, ell també va haver de passar pel mateix que la protagonista de la seva pel·lícula, és a dir, va necessitar integrar dues cultures per a construir la seva pròpia identitat. A diferència de la Kenza, però, l'Eché no va començar a descobrir la cultura de l'illa fins que no va tenir entre 16 i 17 anys, quan es va mudar a viure amb el seu oncle: «tot el que sé de l'illa ho he après d'ell», reconeix.

La Kenza és una nena d'onze anys de l'illa de Curaçao, situada al mar Carib. Allà hi viu amb el seu pare, en Ouirá; i el seu avi, en Weljo, en una parcel·la de terra que es fa servir com a pati de demolició de cotxes.

Pare i avi són gairebé oposats; mentre que en Ouirá és un oficial de policia racional i amb la mirada posada al futur, en Weljo és una persona molt espiritual i més centrada en el passat, és a dir, en els seus ancestres i els habitants nadius de l'illa.

A mesura que la Kenza creix entre dues formes d'entendre la vida, comença a construir la seva pròpia identitat. Així, aflora la necessitat de parlar sobre la seva mare, que va morir molts anys enrere, quan la Kenza era només un nadó. Qui va ser ella? Com era? Què pensava? Potser perquè, per a fer-se a si mateixa, primer ha de comprendre d'on ve.

Després de fer-se preguntes a les quals el pare no vol donar resposta, viurà moments que l'acostaran cada cop més a la mentalitat del seu avi. D'aquesta manera, de mica en mica entendrà la motivació d'en Weljo i decidirà ajudar-lo en el seu traspàs cap al món dels esperits.

Una història sobre l'acceptació de la mort i el respecte cap a la vida i la cultura dels nostres avantpassats per entendre qui som i en què creiem.

SABIES QUE...?

Curaçao és una colònia neerlandesa amb 170.000 habitants que va esdevenir nació constituent fa escassos 11 anys. Una colònia és un assentament de persones en un territori diferent del que prové. El colonialisme generalment implica la dominació del nou territori, per part dels conquistadors, amb l'objectiu d'exploatar-ne els recursos i expandir la seva nació. Tot això es pot dur a terme amb més o menys violència i coacció, ja que, sovint, el procés de colonització implicava la derrota del poble nadiu i l'ús dels seus habitants com a esclaus.

Així doncs, Curaçao va ser colonitzada pels neerlandesos l'any 1621 en contra de la seva voluntat, i, després de segles d'història, el 10 d'octubre del 2010 els mateixos curaçencs van decidir establir un estatus d'autonomia per a l'illa.

UNA MIRADA AL PASSAT

SABIES QUE...?

Segons Eché Janga, la història de *Buladó* és també la història de la seva família. El director ha volgut donar veu a totes aquelles persones indígenes que en el seu dia van ser víctimes del colonialisme. Honrar la seva memòria i cultura nadiua és també autodescobrir-se a un mateix o a una mateixa, ja que la probabilitat de tenir avantpassats indígenes és molt alta per a qualsevol habitant de la Terra. I això vol dir que tots som fills i filles del colonialisme i, per tant, tenim múltiples orígens i cultures.

BULADÓ ÉS UNA PEL·LÍCULA AMB MOLTS SILENCIS, PERÒ QUE ENS DIU MOLTES COSES. A CONTINUACIÓ ET PLANTEGEM UNES PREGUNTES SOBRE MOMENTS DEL FILM PELS QUALS NO ENS DONEN CAP EXPLICACIÓ. FES EL TEST SEGÜENT I COMPROVA SI TU TAMBÉ SAPS INTERPRETAR ELS SILENCIS.

1 PER QUÈ PREFEREIX NO ANAR A L'ESCOLA LA KENZA?

- A Perquè no té amics ni amigues
- B Perquè odia vestir d'uniforme
- C Perquè no s'hi troba bé i té altres inquietuds
- D Perquè el seu avi ja li ensenya tot el que li cal saber

2 PER QUÈ VISITA LA SEVA MARE AL CEMENTIRI?

- A Perquè la troba a faltar
- B Perquè el seu pare mai l'hi porta
- C Perquè vol sentir-se a prop d'ella
- D Totes són certes

3 PER QUÈ LA KENZA DECIDEIX EMPORTAR-SE EL GOS A CASA SEVA DESPRÉS DE L'ATROPELLAMENT?

- A Perquè tant ella com l'animal mereixen acomiadar-se
- B Perquè vol cridar l'atenció del pare
- C Perquè vol tenir una mascota
- D Perquè vol provar de curar-lo

4 PER QUÈ LA KENZA S'INTERESSA PER LES IDEES DEL SEU AVI?

- A Perquè ha vist el fantasma de la seva mare
- B Perquè escoltar-lo l'ajuda a entendre's a ella mateixa i superar l'absència de la seva mare
- C Per portar-li la contrària al seu pare i fer-lo enfadar
- D Per comprovar fins a quin punt està tocat de l'ala

5 QUÈ LI PASSA A L'AVI AL FINAL DE LA PEL·LÍCULA?

- A Que canvia de parer i deixa de creure
- B Que mor a la residència
- C Que se'n va de viatge a cavall
- D Que es reuneix amb els seus ancestres amb un cos jove i fort

SOLUCIONS: 1C, 2D, 3A, 4B i 5D

REFLEXIONEM!

Creus que la Kenza és una nena problemàtica? Per què creus que actua d'aquesta manera? Quines respostes creus que busca en el fons? Té raó la mestra quan diu que a la Kenza li falta una figura materna? Per què creus que és important per a ella saber com era la seva mare i parlar de ser? Per què diries que el seu pare mai li explica res de la mare? Et sembla una decisió encertada? Per què? Algun cop t'has preguntat d'on ets i d'on vens? D'on eren els teus avis materns i paterns? I els teus avantpassats?

SABIES QUE...?

ELS INDÍGENES

Si hi ha països d'Amèrica, Àfrica, Àsia i Oceania on es parlen idiomes europeus és perquè en algun punt de la seva història van ser colonitzats. Si bé la colonització és una acció que perjudicava la població indígena (explotació dels recursos, ús de les terres en benefici econòmic de la colònia, població nativa sotmesa a treballs forçats, etc.); culturalment també ha desencadenat el món que coneixem avui. Aquest intercanvi de tradicions, però, sempre ha anat a favor de l'invasor, ja que la majoria dels pobles indígenes van perdre la seva identitat. Malgrat això, en l'actualitat encara hi ha més de 476 milions de pobles indígenes que viuen en 90 països de tot

el món, el que representa el 6,2% de la població mundial.

I és que, afortunadament, molts pobles han aconseguit preservar tota una llengua o retalls del que en el seu dia va ser la seva cultura o el seu idioma nadius. Aquest és el cas de la llengua que es parla a Curaçao i les seves illes veïnes, anomenada «papiament». El papiament és el resultat d'una història marcada per tots aquells que van envair l'illa a partir del segle XV, el que l'ha convertit en una llengua basada principalment en el portuguès, amb paraules espanyoles, africanes, angleses i holandeses. Actualment el parlen més de 300.000 persones.

DURANT LA PEL·LÍCULA HI HA DIVERSES REFERÈNCIES AL FET QUE CURAÇAO ÉS UN POBLE COLONITZAT PELS NEERLANDESOS. AQUEST FET ES PERCEP DE MANERA NEGATIVA PER EN WEIJO I MÉS TARD TAMBÉ PER LA KENZA. RELACIONA LES IMATGES SEGÜENTS AMB LA DESCRIPCIÓ DEL QUE HI PASSA EN CADA CAS.

1

2

3

4

A WEIJO ADVERTEIX EL SEU FILL QUE, SI TORNA A VEURE UN POSSIBLE COMPRADOR DEL TERRENY ON VIUEN, ELL MATEIX S'ENCARREGARÀ DE DISPARAR-LI.

B WEIJO NO POT VEURE COM A LA SEVA ILLA NO HI DEIXEN D'ARRIBAR TURISTES QUE DE MICA EN MICA ENVAIEXEN I ESBORREN LA HISTÒRIA DE LA SEVA CULTURA.

C OURIA LI DEMANA A WEIJO QUE PARLI EN HOLLANDÈS DAVANT LA KENZA, JA QUE ÉS UN IDIOMA QUE NECESSITARÀ DOMINAR EN EL FUTUR.

D EL GOS ES CONVERTEIX EN UNA REPRESENTACIÓ DELS NATIUS DE L'ILLA QUAN LA KENZA DEFENSA EL DRET DE L'ANIMAL A VIURE I PERTÀNYER AL TERRITORI.

SOLUCIONS: 1C, 2A, 3B I 4D

REFLEXIONEM! Com t'imagines el món en el cas que l'ésser humà mai s'hagués proposat colonitzar altres territoris? Què creus que hauria passat amb tots els països colonitzats? Haurien pogut desenvolupar-se com a civilització amb les seves pròpies creences? Haurien superat altres

països europeus quant a prosperitat i riquesa del territori? De quina manera influeix la ciència i el mètode científic en les creences populars de les civilitzacions? Què en penses de la tendència històrica de l'ésser humà per expandir i imposar la seva cultura i costums sobre d'altres?

LA DIVERSITAT

SABIES QUE...?

El director de *Buladó* va explicar que havia basat la pel·lícula en la seva família. De fet, el personatge de l'avi està inspirat en el seu oncle, qui li va transmetre la cultura de l'illa. Però per a la creació del personatge de la Kenza també es va inspirar en un familiar: ni més ni menys que en la seva germana, una noia forta, valenta, orgullosa i amb caràcter.

Amb l'objectiu de reflectir amb el màxim de fidelitat la cultura de Curaçao, Janga va anar a buscar l'actriu protagonista en una escola de

l'illa. Sense saber ben bé de què anava la cosa, Tiara Richards (Kenza a la pel·lícula) es va oferir voluntària ràpidament. El motiu? Tenir qualsevol excusa per poder saltar-se la classe.

Una altra característica de la pel·lícula que ja havíem comentat són els silencis. Per a Janga va ser també molt important transmetre l'estil comunicatiu de Curaçao, ja que pensa que la comunicació no verbal (és a dir, les mirades, els gestos, els comportaments...) està molt relacionada amb la cultura de l'illa. A més a més, explica, l'absència de diàleg sempre dona més pes a la imatge i als sons.

QUINS TEMES IMPORTANTS TOCA BULADÓ? BUSCA LES 12 PARAULES CLAU DE LA PEL·LÍCULA A LA SOPA DE LLETRES SEGÜENT:

N	C	O	M	I	A	T	O	R	O	C
G	U	X	C	U	R	A	Ç	A	O	S
A	P	A	P	I	A	M	E	N	T	I
N	G	I	T	I	T	D	S	M	E	N
C	M	O	R	T	U	S	A	A	S	D
E	M	H	N	V	B	X	N	R	P	Í
S	F	P	U	W	L	V	I	E	E	G
T	Q	T	X	I	E	E	M	E	R	E
R	I	F	Y	U	T	N	A	V	I	N
E	D	P	N	S	N	T	L	E	T	E
S	I	L	E	N	C	I	S	V	S	S

SOLUCIONS: mort, ancestres, Curaçao, mare, indígenes, silenci, comiat, papiament, animals, espèrits i vent

REFLEXIONEM! Anomenem «diversitat» a la gran varietat de cultures, ètnies, comunitats, identitats i maneres de ser que existeixen al món. **Creus que vius en un entorn divers? Per què? Què en penses de l'illa de Curaçao, té diversitat cultural? Quins moments de la pel·lícula t'han fet pensar això? I tu, com descriuries la teva cultura? Quines tradicions té diferents de la teva? I creences? Creus que conviure amb cultures diferents a la teva t'enriqueix com a persona? Diries que la teva identitat és fruit de la combinació de diferents cultures? Per què?**

ELS COMIATS

SABIES QUE...?

Per a Eché Jánga, el vent representa el quart personatge de la història, després de la nena, el pare i l'avi. Això és perquè a *Buladó*, segons Weljo, el vent esdevé un senyal màgica ancestral quan canvia de direcció. El vent és, doncs, el canal de comunicació que utilitzen els esperits per a comunicar-se amb els vius. Sigui una creença pròpia de la cultura popular de Curaçao o mera ficció, la mort és, al final, un dels temes més importants de la pel·lícula.

Durant el film veiem diferents escenes que tenen relació amb la manera com integrem la pèrdua dels éssers estimats i la mort a les nostres vides. La Kenza mai no ha pogut acomiadar-se de la seva mare, en Ouirá no ha superat l'absència de la seva dona i en Weljo accepta la mort de la mateixa manera que ha acceptat la vida.

DE LES IMATGES SEGÜENTS, ENGERCLA DE COLOR **BLAU** AQUELLES QUE FACIN REFERÈNCIA A LA NECESSITAT DE LA KENZA PER SENTIR-SE CONNECTADA AMB LA SEVA MARE, DE COLOR **VERD** AQUELLES ON LA KENZA COMENÇA A INTERESSAR-SE PER LA CULTURA ANCESTRAL QUE PREDICA EL SEU AVI, I DE COLOR **VERMELL** AQUELLS MOMENTS ON EL PARE TAMBÉ FA EL PAS CAP A L'ACCEPTACIÓ DE LA MORT. TINGUES EN COMPTE QUE UNA MATEIXA IMATGE POT TENIR MÉS D'UN COLOR.

ADEU, WELJO

PINTA

CEMENTIRI

ENTERRAMENT

HOLA, MARE

MUSEU

ARBRE DELS ESPERITS

CASSET

ARRACADA

REFLEXIONEM! Per a *Buladó* i la cultura de Curaçao, la mort és l'alliberació de l'esperit, un esperit que passarà a ser una veu ancestral per qui estigui disposat o disposada a escoltar-la i respectar-la. Les històries dels avantpassats són igual de vàlides en la vida que en la mort. Què en penses tu sobre això? Has viscut mai la mort d'un ésser estimat? Creus que és important acomiadar-se

simbòlicament de la persona difunta? I recordar-la després? Per què? Com es viu la mort a la teva cultura? Cap al final de la pel·lícula, la Kenza demana una resposta a l'arbre dels esperits pronunciant una vegada i una altra la frase: «els peixos voladors no poden ofegar-se». Què creus que pot significar?

I ARA... REACT!

S E N S I B I L I T Z A ' T !

F E U U N C O P D ' U L L A . . .

Esdeveniments relacionats

Dia Internacional de la Dona Indígena (5 de setembre); **Dia Mundial dels Animals** (4 d'octubre); **Dia de la Raça** (12 d'octubre); **Dia Mundial de la Dona Rural** (15 d'octubre); **Dia de Tots els Sants o Dia de Morts** (1 de novembre); **Dia Internacional de l'Eliminació de la Discriminació Racial** (21 de març); **Dia de la Mare** (primer diumenge de maig); **Dia Mundial del Medi ambient** (5 de juny); **Dia Internacional de la Dona Afrodescendent** (25 de juliol) i **Dia Internacional dels Pobles Indígenes** (9 d'agost).

Festivals i festivitats

IndiFest (Festival de Cinema Indígena de Barcelona), **Festival de Cinema i Drets Humans** (Donostia / San Sebastián), **Festival Diversa** (Elche), **Festival Internacional de Cinema Indígena de Wallmapu**, **Dia de Morts** (Mèxic).

Llibres

1. **Somos guardianes del agua** (2021), Carole Lindstrom i Michaela Goade (2016). A partir de 3 anys. Una història que ens convida a connectar amb el moviment per la defensa de l'aigua dels pobles natius americans.

2. **Lola** (2018), Junot Díaz i Leo Espinoza. A partir de 6 anys. Una nena originària d'una illa del Carib pregunta als seus familiars d'on ve per poder fer un treball de l'escola.

3. **¿Dónde está el abuelo?** (2005), Mar Cortina Selva. A partir de 6 anys. Un conte per educar i contemplar amb serenitat la idea de la mort dels éssers estimats.

4. **Jack y la muerte** (2019), Tim Bowley. A partir de 9 anys. Un nen es troba amb la Mort i, quan intueix que ve a buscar la seva mare malalta, trama un pla per impedir-ho.

Pel·lícules

1. **Dilili a París** (2018), Michel Ocelot. A partir de 7 anys. La Dilili és una nena originària

de Nova Caledònia que arriba a la París de la Belle Époque a temps per començar a investigar un seguit d'estranyes desaparicions.

2. **Un monstruo viene a verme** (2016), J. A. Bayona. A partir de 12 anys. Després de la separació dels seus pares, un nen de 12 anys haurà d'encarregar-se de tirar endavant la família i lluitar contra la malaltia de la seva mare.

3. **El abrazo de la serpiente** (2015), Ciro Guerra. A partir de 12 anys. Karamakate és un dels últims supervivents del seu poble i marxa a viure completament sol en la profunditat de la selva. Un bon dia es troba amb un científic americà que busca una poderosa planta i Karamakate decideix acompanyar-lo.

4. **La teta asustada** (2009), Claudia Llosa. A partir de 13 anys. Fausta té una malaltia que es transmet a través de la llet materna de les dones que van ser víctimes d'abusos durant la guerra de terrorisme a Perú. La guerra ja ha acabat, però la por és molt difícil que marxi.

ONGs d'ajuda humanitària

IPAF (Fons d'ajuda als pobles indígenes)

Programa Indígena d'AEICD (Agència Espanyola de Cooperació per al Desenvolupament)

AlterNativa (associació que defensa i reclama els drets dels Pobles Indígenes del món)

Manos Unidas (ONG de desen-

volupament de l'Església Catòlica i de voluntaris)

ACCD (Agència catalana de Cooperació al Desenvolupament)

Ayuda en Acción (acompanyament a persones des de la seva infància fins que són capaces de transformar les seves comunitats)

Sinergias (col·laboren amb entitats territorials i les comunitats per buscar solucions conjuntes i exigir el compliment dels seus drets)

A C T U A !

I JO, QUÈ PUC FER?

De vegades no és tan important fer grans accions com aportar el teu gra de sorra: petits gestos, actituds, mirades d'empatia... Si vols que les poblacions indígenes rebin el tracte i la importància que es mereixen, pots seguir aquests consells:

- Mostra respecte per la cultura de qualsevol població indígena, els seus costums, tradicions i creences.
- Defensa el dret de les poblacions indígenes per mantenir, controlar, protegir i desenvolupar la seva propietat intel·lectual i el patrimoni cultural, els seus coneixements i les seves expressions tradicionals.
- Comparteix i difon notícies relacionades amb l'actualitat indígena: s'està treballant per preservar aquestes cultures?

ACCIÓ> CINEMA

MPF ACT! és un segell que aglutina films que tracten temàtiques centrades en els drets humans, la justícia social, l'equitat de gènere, la inclusió o el medi ambient, entre altres. Són sessions i pel·lícules que generen reflexió i contribueixen a la construcció d'una mirada crítica, conscient dels impactes de les accions personals.

MPF ACT! forma part d'Acció>Cinema, un projecte impulsat per Catalunya Film Festivals (CFF) i l'Agència Catalana de Cooperació i Desenvolupament de la Generalitat de Catalunya.

El segell distingeix quatre blocs temàtics: respecte a la diversitat, igualtat de gènere, cultura de pau i medi ambient, i posa a l'abast materials didàctics i cinefòrums per acompanyar les sessions que formen part del segell.

Un projecte de

MODiband
projectes culturals

Amb el suport de

Mitjà col·laborador

Amb el patrocini de

Amb la col·laboració

